

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СІМЕЙ З ДІТЬМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Сім'я є природним та основним елементом суспільства, якому повинні гарантуватися найбільшій охорона та допомога, особливо у тих випадках, коли на її відповідальність покладено турботу про несамотійних дітей та їх виховання.

В Україні зобов'язаною щодо охорони дитинства, материнства та батьківства проголосила себе держава (ч. 5 ст. 51 Конституції України). Вітчизняним законодавством передбачено систему грошових допомог для сімей, у яких виховуються діти (соціальна допомога при народженні дитини, соціальна допомога матерям, які самотійно виховують дитину тощо). Однак, лише грошового забезпечення для таких сімей недостатньо для створення належних умов проживання, виховання дитини та самореалізації батьків. У цьому напрямку досвід іноземних країн є більш успішним, ніж українських, де основна увага акцентується на створенні широкої системи соціального обслуговування для сімей з дітьми.

Залежно від курсу соціальної політики, можна розрізняти соціальне обслуговування спрямоване на заохочення народжуваності, сприяння матерям у поєднанні роботи та материнства (Франція); на збереження сім'ї, у якій жінка не працює, а виховує дитину (Німеччина); на підтримку подвійної ролі працівника і батька/матері (Швеція, США). Спробуємо на прикладах розглянути види та порядок надання соціального обслуговування у цих країнах.

У США соціальне обслуговування сімей з дітьми зорієнтоване на допомогу в домашніх умовах (сімейна терапія, денний догляд, ведення домашнього господарства тощо). Наприклад, у сім'ях, де батьки не мають належних навиків виховання дітей, де неможливо побудувати конструктивне спілкування, проводиться консультативна та навчальна робота щодо навчання такої поведінки (навчання жити в сім'ї). Натомість, для сімей, у яких один або ж двоє батьків працюють чи хворі, передбачено забезпечення денним доглядом дітей, прибирання, прання, приготування їжі чи доставка необхідних продуктів, товарів. Варто зазначити, що такі види соціального забезпечення для сімей з дітьми у США є платними, однак ціна за отримані блага невисока, тому кожен пересічний американець може їх

отримувати. У Великобританії, Німеччині також передбачено обслуговування у вигляді навчання жити у сім'ї, однак, на відміну від США, цей вид благ надається безкоштовно (в межах державних соціальних стандартів) [2, с. 67]. Крім цього, англійські соціальні служби здійснюють детальну роботу щодо виявлення проблемних сімей з дітьми, про що заявляють у відповідні служби і організовують відібрання дитини у батьків, які не можуть її виховувати. Обслуговування сімей з дітьми у Німеччині є комплексним і відбувається шляхом взаємодії усіх державних та недержавних служб, закладів, які допомагають конкретній сім'ї, незалежно від підстав та форм такої допомоги.

Цікавим є підхід щодо забезпечення соціальними послугами сімей з дітьми у Швеції, де запроваджено «контактну модель роботи з сім'єю». Вона полягає у тому, що місцеві комітети соціального забезпечення підбирають сім'ї або інших осіб, які б змогли надавати соціальне обслуговування іншим сім'ям. Варто також зауважено, що соціальне обслуговування у цій країні зорієнтовано не лише на підтримку дітей (створення умов спілкування дітей з іншими дорослими людьми як чоловічої, так і жіночої статі), а також і їхніх батьків (організація відпочинку батьків у вихідні дні, підтримка батьків в батьківській ролі тощо).

Більше того, у США та країнах Західної Європи розповсюдженим є також соціальне обслуговування, яке надається поза межами дому [3, с. 36-41]. Так, у більшості розвинених країн створені установи сімейного типу. Це установи, організацію яких, як правило, організовують сусіди (непрацюючі жінки, які мають під опікою власних дітей) і наглядають за дітьми сусідів у денний час. Така «денна мама» отримує компенсацію за свої послуги та може звернутися телефоном чи в інший спосіб за консультацією щодо правильного догляду за дітьми. Ще одним способом вирішення проблем сімей з дітьми, особливо тих, де двоє дорослих працюють є розширення мережі дошкільних навчальних закладів (Німеччина). До того ж такі дошкільні установи можуть бути «пересувними» та працювати за гнучким графіком (Фінляндія).

Підсумовуючи зарубіжний досвід надання соціального обслуговування сімей з дітьми, вважаємо, що такий вид соціального забезпечення зорієнтований у першу чергу навчити батьків правильно виховувати своїх дітей, конструктивно спілкуватися з ними та попередити насильство, розлучення, позбавлення батьківських прав чи інших негативних явищ. Крім цього, у деяких країнах шляхом надання відповідних видів соціального обслуговування забезпечуються умови для праці та самостійного відпочинку батьків.

Вважаємо, що в Україні варто також розширити систему соціального забезпечення сімей з дітьми. В умовах низького рівня доходів сімей, який є недостатнім для задоволення їх першочергових потреб; зростання кількості розлучень, дитячої безпритульності, зумовленої несприятливими умовами виховання, видається необхідним організувати: 1) спеціальні групи професійного навчання для батьків; 2) допомогу батькам знайти роботу на дому; 3) догляд соціальними нянями за дітьми, батьки яких працюють у денний або вечірній час; 4) консультаційну підтримку незаміжніх матерів тощо. Основними засобами надання перелічених видів соціального обслуговування могли б стати не лише кошти державного та місцевого бюджетів, а й безпосередня допомога волонтерів, сусідів тощо.

Література

1. Гірник О. О. Соціальне обслуговування за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / О. О. Гірник. – Львів, 2014. – 19 с.
2. Мартин Э. Социальное обеспечение в Великобритании и Франции / Э. Мартин // Свободная мысль. XXI. – 2005. – № 8. – С. 95-109.
3. Зарубежный опыт социальной работы / под ред. Р. В. Корнюшина. – Владивосток: Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – 84 с.

УДК 656.1.072(043.2)

Голенко І. П., здобувач,
Луганський державний університет внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка, м. Луганськ, Україна

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

Загальновідомим є те, що юридичний факт відіграє важливе значення при забезпеченні певних суспільних відносин. Тож відносини щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом не складають виключення. Звідси, з'ясування основного елементу юридичного факту у розглядуваній галузі й становить мету цієї статті.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 ЦК України, цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки. Виходячи з її положень звернемо увагу, що реалізація досліджуваних відносин у більшості випадків на практиці проявляється у формі вольових вчинків їх учасників (дій). Відносини щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом є самотійним видом цивільних правовідносин, які виникають за волевиявленням фізичної особи та її правового становища. Положення